

POSTANOWIENIE

25 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Piotr Telusiewicz

na posiedzeniu niejawnym 25 września 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku D. w J.

z udziałem D.M.

o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego bez zgody,

na skutek skargi kasacyjnej D.M.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Przemyślu

z 20 marca 2025 r., I Ca 117/25,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II. przyznaje adwokatowi A.K. od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Jarosławiu 295,20 zł (dwieście dziewięćdziesiąt pięć złotych 20/100), w tym podatek od towarów i usług we właściwej stawce, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną uczestnikowi D.M. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 20 marca 2025 r., Sąd Okręgowy w Przemyślu, w sprawie z zawiadomienia D. w J. przy udziale D.M. o przyjęcie uczestnika do szpitala psychiatrycznego bez zgody, na skutek apelacji uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Jarosławiu z 20 stycznia 2025 r., oddalił apelację (pkt I) orzekł o kosztach postępowania (pkt II).

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł uczestnik D.M., zaskarżając postanowienie w części, tj. w zakresie pkt I.

3. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się

instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc, nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się wbrew obowiązującym regulacjom sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

6. Skarga kasacyjna nie zawiera argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżący skutecznie wykazał, iż w sprawie zachodzi powołana przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

7. Złożenie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej, w trybie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 i przywołane tam orzecznictwo). Skarżący, przedstawiając – jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” – powinien zatem wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (zob. postanowienia SN: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; z 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20).

8. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący podnosił, że „przyjęcie, że zachodziły podstawy do zastosowania ustawowego zezwolenia na naruszenie tego prawa dla dobra pacjenta wymaga bezwzględnie ścisłej wykładni i stosowania przepisów ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Tymczasem te podstawowe nakazy umknęły uwadze Sądu.”

Skarżący jednak nie przedstawił na czym miało polegać naruszenie konkretnego przepisu prawnego, a w dalszej kolejności nie przedstawił argumentacji wskazującej dlaczego miało to prowadzić do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Treść uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje natomiast, że skarżący w rzeczywistości neguje ustalenia faktyczne poczynione na etapie postępowania rozpoznawczego. Tymczasem, pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (zob. np. postanowienie SN z 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17). Wskazać trzeba, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., w aktualnym stanie prawnym, nie może stanowić skutecznej podstawy kasacyjnej. Jednak przedmiotowa skarga kasacyjna w znacznej mierze faktycznie dotyczyła właśnie tego przepisu (choć nie został on bezpośrednio wymieniony w zarzutach skargi kasacyjnej lub we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej), na co wskazuje ogólna treść uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (przy jednoczesnym przeanalizowaniu zarzutu podniesionego w skardze kasacyjnej).

W ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy nie kontroluje jednak samej oceny dowodów, a jedynie jej legalność. Można bowiem zakwestionować sposób zebrania materiału dowodowego z naruszeniem przepisów regulujących postępowanie dowodowe; w takim wypadku obowiązkiem skarżącego jest przytoczenie tych przepisów i wyjaśnienie, jaki wpływ na treść rozstrzygnięcia to naruszenia miało. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c.).

Właśnie w zakresie ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy wypowiedział się jasno i precyzyjnie, dokonując jednocześnie oceny zarzutów podnoszonych w apelacji. Sąd wskazał, że „wbrew twierdzeniom apelacji, stan zdrowia uczestnika w dniu przyjęcia do szpitala wykazywał, iż jego zachowanie zagrażało życiu i zdrowiu tak jemu jak i jego najbliższej rodzinie, skoro interweniowała policja i zdecydowano się na zabranie uczestnika do szpitala. Niewątpliwie dopiero pobyt w szpitalu i wdrożone leczenie spowodowało, iż uzyskano zadowalający stan jego zdrowia,

który skutkował wypisaniem go ze szpitala.”

Zatem tak skonstruowany wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie może być uznany za prawidłowy, co powoduje, że skarga, w ramach przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., nie mogła zostać przyjęta do rozpoznania.

9. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

10. Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c.).

O wynagrodzeniu adwokata z tytułu pomocy prawnej świadczonej uczestnikowi z urzędu orzeczono na podstawie § 14 ust. 1 pkt 3 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2, § 4 oraz § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

(M.M.)

[SOP]